

ЧЕШКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ наставе чешког језика са елементима националне културе јесте да ученици овладају законитостима чешког књижевног језика на ком ће се писмено и усмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, као и позоришна, филмска и друга уметничка остварења из чешке културне баштине.

Задачи наставе чешког језика су:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењивање најмлађих ученика на темељима чешког књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике чешког језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове писмене и усмене употребе у оквиру тема из свакодневног живота (слушање, читање, усмена и писана продукција и интеракција);
- усвајање правилног изговора и интонације при усменом изражавању и читању;
- савладавање писма и основа правописа ради коректног писменог изражавања у границама усвојених језичких структура и лексике;
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- упознавање, чување, развијање и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима чешке књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- васпитавање у духу мира, толеранције, културних односа и сарадње међу људима;
- стицање свести о интеркултуралности.

ПРВИ РАЗРЕД

(2 часа недељно, 72 часа годишње)

Циљеви предвиђени наставним програмом чешког језика и књижевности са елементима националне културе доприносе развијању следећих **компетенција** код ученика:

- упознавање са материјалном и духовном културом свог народа;
- стицање основних знања, умења и навика од којих зависи општа и књижевна култура ученика, изграђивање потребе за књижевноуметничким текстовима, поштовање националног, књижевног и уметничког наслеђа;
- увођење у основне појмове о књижевности;
- упознавање са основним фолклорним текстовима (бајке, легенде, приче, песме, пословице);
- упознавање са дечјим фолклором (игре и кратке текстуалне форме, као што су: загонетке, успаванке, бројалице и др.);
- активно слушање читања текста (аудио и видео записи);
- уочавање битних елемената књижевноуметничког текста (мотива, теме, времена и места радње, фабуле, ликова);
- казивање напамет научених краћих текстуалних форми;
- упознавање основних празника и обичаја везаних за те празнике;
- стицање свести о самом себи и свом месту у свету сличних и различитих, формирање представе о сопственом културном идентитету, чиме се у мултинационалној и мултиконфесионалној средини Србије чувају права и особености мањина и њихов идентитет.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

На крају првог разреда ученици ће бити у могућности да:

- усвоје предвиђене језичке структуре, најосновније облике комуникације и лексички фонд од око 200 речи и израза и активно их употребљавају у говору;
- разумеју у усменом говору низ од пет-шест реченица које чине кохерентну целину у оквиру обрађене тематике;
- разумеју на слух императивне исказе;

- разумеју дијалог на релацији наставник – ученик; ученик – ученик;
- стекну способност да постављају питања и да одговарају на постављена питања, како би могли водити кратке дијалоге;
- стекну способност за краће излагање наставних садржаја уз помоћ наставника (четири до осам реченица које чине целину).

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

1. Чешки језик (језичка материја), **језичко изражавање** (вештина слушања, говорења и говорне интеракције) и **тематика**

1.1. Исход наставе и компетенције ученика на нивоу језичког изражавања (вештина комуникације):

1.1.1. Вештина слушања (разумевање говора). Ученик треба да:

- разликује језик који учи од других језика;
- препознаје гласове у говорном ланцу, акценат, ритам и интонацију научених речи и израза;
- разуме лагано и брижљиво артикулисан говорни исказ, уз дуге паузе и облике невербалне комуникације, које му помажу да схвати значење;
- разуме кратке дијалоге, приче и песме о познатим темама, које чује уживо или са аудио-визуелних записа;
- разуме и реагује на одговарајући начин на кратке усмене поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу (позив на игру, заповест, упутство и др.);
- развија способност и навику слушања са разумевањем.

1.1.2. Вештина говорења (усмено изражавање). Ученик треба да:

- уме да разговетно изговара гласове, да поштује ритам, интонацију и акценат научених речи и израза;
- даје основне информације о себи и свом окружењу, самостално и уз наставникову помоћ;
- именује ствари из непосредног окружења у вези са темама које се обрађују;
- репродукује сам или у групи кратке рецитације и бројалице и пева познате песмице.

1.1.3. Говорна интеракција (улога саговорника). Ученик треба да:

- реагује вербално и невербално на упутства и постављена питања о познатим темама, када му се саопштавају полако и пажљиво;
- може да успостави базични друштвени контакт, употребљавајући најосновније учтиве формулације (добродошлица, поздрављање, представљање, нпр. „Dobrý den!“, „Jak se máš ? Jak se ti daří?“, „Děkuji(řekně)!“, „Prosím?“ и сл.);
- уме да тражи и даје нешто;
- поставља једноставна питања;
- изражава допадање и недопадање;
- учествује у игри и комуникацији (у пару, у групи итд.).

1.2. Исход наставе и компетенције ученика на нивоу **језичке материје**. Ученик треба да:

- именује предмете и бића, да исказе радњу, особине предмета и бића, да исказе објекат, просторне односе, као и да исказе молбу и заповест;
- препознаје шта је ново научио;
- препознаје на елементарном нивоу гласовну структуру чешког језика;
- уме да изговори ограничен репертоар упамћених израза и речи и може да разуме, уз изванредан напор, изворног говорника који их користи у комуникацији;
- користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације (нпр. форме учтивости);
- поседује елементарно познавање појединачних речи и готових лексичких израза, који се састоје од више речи, научених и употребљаваних заједно у посебним ситуацијама („Добар дан!“, „Како сте?“ и сл.);
- познаје ограничен број синтаксичких структура и једноставних граматичких облика који припадају меморисаном корпусу језичких јединица;
- разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима.

1.3. Тематика садржи неколико тематских области:

- школа: школски прибор и простор (учионица, школски намештај, школска зграда, школско двориште), персонал школе, ученици, ситуације за време наставе и за време одмора, пригодне свечаности и празници;

- породица и блиско окружење: ужа породица, занимања чланова породице; пријатељи, најчешће дечје игре, играчке; кућа/стан (просторије, намештај), свакодневне активности у кући;
- празници: Божић, Нова година, Ускрс, рођендан;
- исхрана: оброци, избор хране и пића, воће и поврће, навике, укуси у вези са храном;
- одећа: делови тела, одевни предмети у односу на временске прилике;
- остало: годишња доба, месеци, делови дана; боје; бројеви до 20;
- најосновнији облици комуникације: казивање имена, адресе, поздрављање, ословљавање друга, наставника; исказивање молбе, жалбе, захваљивања; сагласност, одбијање (основни облици); тражење и давање основних података о себи; игре, песме за певање и рецитовање са тематиком блиском овом узрасту.

2. Чешка књижевност. Елементи националне културе (празници, обичаји, важни догађаји)

Интегрисање наставе језика са наставом књижевности и елементима националне културе омогућује остваривање ефикасних резултата у свакој од наведених области. У првом разреду основне школе, када је реч о књижевности, програмску основицу чини фолклорна грађа. С обзиром да на овом нивоу ученици још увек не знају да читају, текстови из лектире се слушају са аудио или видео записа, или се слуша директно читање наставника. Тумачење текста у овом узрасту има обележја спонтаног и слободног разговора са ученицима о релевантним временским, просторним, тематским и др. појединостима, о ликовима и њиховим емотивним стањима (радост, туга, смех и сл.) у циљу провере разумевања одслушаног текста.

Лектира:

Já písnička - Když jsem já sloužil to první léto; Okolo Frýdku cestička; Jede, jede poštovský panáček; Jedna, dvě, tři, čtyři, pět, cos to Janku, cos to sněd; Holka modrooká; Vánoční koledy; Masopustní písň; Komáří se ženili; Zpívánky s Pájou; Já do lesa nepojedu; Sla Nanynka do zelí; Jede sedlák do mlejna; Travička zelená.

Књиге за децу:

- Říkadla Josefa Lady - filmy, texty, kresby (Vrány, Liška, Zima, Ježíšek, Kučero, Honza, Kráva, Na houby, Vrabec, Jarní, Žába, Prásaci, Bába, Vlk, Když jsem šel přes Pražský most);
 - Josef Čapek - Povídaní o pejskovi a kočičce - poslech, dramatizace, kresby;
 - František Hrubín - Dvakrát sedm pohádek - poslech, dramatizace, kresby;
 - Karel Jaromír Erben – Pohádky (Hádanka, Almužna, Pták ohnívak a Liška ryška). Prostonárodní české písň a říkadla (Sirotek, Zakletá dcera);
 - Božena Němcová – Pohádky (O Perníkové chaloupce, O Smolíčkovi, O kohoutkovi a slepičce, vtipné pohádky: Jak se Honzík učil latinky, zfilmované: O Princezně se zlatou hvězdou na čele, O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku, Sedmero krkavcu, O Popelce);

- Karel Svoboda - Český rok v pohádkách, písních, hrách a tancích, říkadlech a hádankách (Járo, Zima);
- Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř - Písničky pro děti (Nemít srdce - vadí, Písničky o zvířatech, Takovej ten, s takovou tou písničky z oblíbené hodiny zpěvu);
- Zpívánky - filmy, texty, noty (S Pájou, Komáři se ženili, Holka Modrooká, Travička zelená);
- Renata Frančiková - Říkadla pro nejmenší (Kolo, kolo mlýnský, Skákal pes přes oves, Á, BÉ, CÉ, DĚ kočka přede, Tiše děti, ježek spí);
- Helena Zmatlíková – Dětem (v první části jsou verše pro nejmenší, ve druhé klasické pohádky K. J. Erbena i B. Němcové, ve třetí moderní pohádky českých autorů - Edvarda Petišly, Hany Doskočilové či Miloše Macourka);
- Iva Maráková - Pranostiky a hry na celý rok;
- Josef Václav Sládek – Dětem (Dětská poezie);
- Můj první obrázkový slovník (Mezí zvířaty, Na statku);
- Часописи - Sluníčko, Mateřídouška.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

- **Пристап** у настави овог предмета је у основи оралан. У учионици се користи циљни језик у добро осмишљеном контексту од интереса за ученике. У наведеним ситуацијама, говор наставника је прилагођен узрасту и знањима ученика.
- **Ученици.** У настави чешког језика са елементима националне културе тежиште рада преноси се на ученике: они се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у наставном процесу, који својим залагањем и радом треба да стичу и развијају језичка умења, да усвајају језик и стечена знања примењују у комуникацији. Ученици у почетку слушају и реагују, тек касније почињу да говоре. Када је реч о књижевности и елементима националне културе, деца могу да активно учествују у спонтаном разговору на часу или сакупљањем обавештења, истраживањем и сазнањем од старијих чланова породице (посебно бака и деда) о низу тема које се тичу народне традиције.
- **Наставник** планира, води и организује наставни процес (одабира садржину рада, лексику, методе рада, облик рада, типове и број вежби и др.), координира радом ученика како би се што успешније остварили постављени циљеви. Наставник вежбе поставља тако да сваком ученику омогући што чешће вербалне активности, јер се само говорењем може продуктивно овладати језиком. Наставник поштује принцип индивидуализације у раду, с обзиром да је знање језика међу ученицима веома хетерогено. Када је реч о активностима везаним за стицање знања о елементима националне културе и књижевности, уз одговарајуће фолклорне приче и легенде везане за основне празнике (нпр. Божић, Ускрс), наставник може да укључи мануелне активности (цртање, фарбање јаја и сл.), или да пронађе адекватну пратећу игру, песму или плес.
- **Наставна средства:** висок ниво мотивације ученика наставник постиже употребом одговарајућих аудио-визуелних средстава, компакт-дискова, магнетофонских

трака, касета, илустрација у уџбенику, слика, фотографија, емисија, филмова и сл. Наставник треба да подстиче ученике да се и они ангажују на прикупљању наставних средстава везаних за тему која се обрађује (разгледнице, честитке, слике, чланци из новина и сл.). Када је реч о подучавању књижевности и елемената националне културе, препоручује се употреба постојећих описа фолклорних игара и штампане збирке текстова дечјег фолклора, иако се избор садржаја у одређеној мери препушта наставнику.

- **Технике:**

- слушање и реаговање на упутства наставника или са аудио-записа;
- рад у паровима, малим и великим групама (мини дијалози, игра по улогама и др.);
- мануелне активности (цртање по диктату, бојење, сецкање, прављење предмета од глиномала или теста; израда постера, честитки и сл.);
- игре, певање у групи, класирање и упоређивање (по величини, облику, боји и др.); погађање предмета;
- повезивање звучног материјала са илустрацијом;
- интерактивно учење, спонтани разговор.

- **Литература:**

- Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví / Václav Cvrček a kolektiv. Praha : Karolinum, 2010. - 353 str.
- Remediosová Helena, Do you want to speak Czech? : workbook, volume 1 = Wollen Sie Tschechisch sprechen? : Arbeitsbuch zum 1. Teil / Helena Remediosová, Elga Čechová, Harry Putz ; [ilustrace Ivan Mraček-Jonáš]. - 2. vyd. - Liberec : H. Putz, 2001. - 224 str.
- M. Hádková, J. Línek, K. Vlasáková, Čeština jako cizí jazyk = Češki jezik kao strani jezik, Úroveň A1 = nivo A1, Univerzita Palackého v Olomouci Katedra bohemistiky Filozofické fakulty, podle „Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“ - vydání první, vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky / nakladatelství TAURIS, 2005. – 320 str.
- Koprivica Verica, Češko-srpski, srpsko-češki rečnik = Česko-srbský, srbsko-český slovník : [izgovor, gramatika] / [priredila] Verica Koprivica. - 1. izd. - Beograd: Agencija Matić, 2008 (Beograd : Demetra). - 540 str. ; 20 cm. - (Nova edicija)
- Můj první obrázkový slovník: vydal LIBREX – nakladatelství pro děti v Ostravě / ECP (Czech) s.r.o. 2001.

- Jeníková Anna, Srpsko-češki, češko-srpski rečnik = Srbsko-český, česko-srbský slovník / vydalo nakladatelství LEDA spol. s.r.o. – vydání první, Voznice (Czech), 2002. – 592 str.
- Mgr. Marie Kozlová, Jitka Halasová, Pavel Tarábek, Slabikář pro 1. Ročník základní školy = Bukvar za 1. razred osnovne škole / nakladatelství DIDAKTIS spol. s.r.o. – Brno (Czech), vydání první, 2002.- 120 str.